

Ş

Şafak (a.i.): 1. Gurubdan sonraki alaca karanlık. 2. Güneş doğmadan önceki alacalık.

Şāh (f.i.c.: šāhān): 1. Pâdişah. 2. İran veya Efgan hükümdarı. 3. Satranç taşlarının en mühimi.

Şāhān (f.i. šāh'ın c.): Şahlar.

Şahş (a.i.c.: şihāş, şuhūş, eşhāş): 1. Kişi, kimse. 2. gr. Şahıs.

Şāk (a.i.): (bkz. şakḳ)

Şākird (f.i.c.: šākirdān): 1. Talebe (*öğrenci). 2. Çırak, yamak. 3. Stajyer [aslı : “şāgird” olduğu halde “şākird” şekli yaygındır].

Şakḳ (a.i.c.: şūḳuḳ): 1. Yarma, yarılma, çatlama; yırtma, paralama; kırma. 2. Yarık, çatlak.

Şām (f.i.): Akşam.

Şāmil, şāmīle (a.s. şeml ve şümül'den): 1. İçine alan, kaplayan, çevreleyen. 2. [birincisi] erkek adı.

Şān (a.i. şe'n'den): 1. Şan, şöret, ün. 2. Hal, keyfiyet. 3. Gösteriş, çalım. 4. Adet, tabiat, huy.

Şarāb (a.i. şurb'dan. c.: eşribe): 1. İçilecek şey. 2. Şarap.

Şārid (a.i. şerd'den): 1. Tutunmuş, beğenilmiş ve yayılmış şiirler; şiir tarzındaki ata sözleri. 2. s. Başiboş kaçmış [hayvan]. 3. s. Sapmış, aykırı.

Şeb (f.i.c.: šebān): Gece.

Şedd (a.i.): 1. Sıkı bağlama, sıkı bağlanma, sıkma. 2. Tasvîr. 3. Sertleştirme, pekiştirme. 4. tas. Eski esnaf teşkilâtı kuruluşlarında ahiliğe, sanata bağlılığını göstermek üzere sarındığı kuşak.

Şefakat (a.i.c.: eşfāk): 1. Şefkat, acıyarak ve esirgeyerek sevmek. 2. Kadın adı olup “şefkat” şeklinde kullanılır.

Şefḳat (a.i.): (bkz. şefakat).

Şeh (f.i.). (bkz. šāh)

Şehā (f.n.): Ey şah! , ey pâdişah!

Şekl (a.i.c.: eşkāl): 1. Şekil, biçim, kılık. 2. Resim, pılan, taslak. 3. Türlü, cins, nevi, çeşit. 4. Çehre, beniz. 5. ed. Bir manzûmenin mısraları sayısına ve kâfiyeleri sayısına göre aldığı biçim. 6. Hal, durum.

Şemme (a.i.): 1. Bir kere koklama. 2. Pek az şey.

Şe'n (a.i.c.: şîān, şüūn): 1. İş. 2. Yeni iş, yeni çıkan hal, hâdis.

Şer' (a.i.): Allāh'ın emri, âyet, hadis, icmâ-i ümmet ve kıyâs-ı fukahâ esasları üzerine kurulmuş olan din kâideleri.

Şerâit (a.i. şart ve şerâit'in c.): Şartlar. [aslında “şerîta”nın c. olmakla berâber ancak manâca büyük bir fark olmadığından bizde “şart”ın c. olarak da kullanılır].

Şerr (a.i.c.): 1. Kötülük, fenâlık; kötü iş. 2. Kavga, gürültü.

Şev (f.i.): 1. Gece. 2. Yokuş aşağı, inişli yer. 3. s. Meyilli, eğik.

Şeyh (a.i. şeyhūhet'den. c. eşyāh, meşāyih, şüyūh): 1. Yaşlı adam, ihtiyar. 2. (c. meşāyih, şüyūh) bir tekke veya zâviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse. 3. Kabîle ve aşîret reisi. [Arabista'da].

Şeyhūhet (a.i.): Şeyhlik, yaşlılık, ihtiyarlık.

Şikâr (f.i.): 1. Av. 2. Avlama. 3. Avlanan hayvan. 4. Ganimet, düşmandan ele geçirilen mal. 5. Ender bulunan şey.

Şimâl (a.i.): 1. Sol, sol taraf. 2. coğr. Kuzey.

Şîr (f.i.): 1. Arslan. 2. Süt. 3. mec. Yiğit, yürekli.

Şirk (a.i.): Müşriklik, Allâh'a şerik, ortak koşma, Allâh'tan başka bir Allâh bulunduğuna inanma.

Şu'be (a.i.c.: şî'âb, şu'ab, şu'abât): 1. Şûbe, bölüm, kısım, takım, bölüntü. 2. Dal, budak.

Şûr (f.s.): 1. Tuzlu. 2. Kekremsi. 3. Şamata, gürültü.

Şurûṭ (a.i.c.): (bkz. şerâit).

Şu'ūrî (a.s.): Şuurla*ilgili, şuûra ait.

Şüd (f.fi.i.): 1. Gitti, geçti; gitme, gidiş. [dâimâ "âmed" kelimesiyle birlikte kullanılır].
Amed şüd, Âmed ü şüd: Geldi gitti; gelip gitme. 2. mec. Öldü.

Şühûd (a.i.): 1. (şâhid'in c.): Şâhitler, tanıklar. 2. s. maddî mer'î. 3. Vücut bulma, var olma, görünme.

Âlem-i şühûd : Görülen âlem [bu dünyâ]. 4. Görme.

T

Ta‘ab (a.i.): 1. Yorgunluk. 2. Sıkıntı, zahmet, meşakkat, eziyet.

İstihkâr-ı ta‘ab: Yorgunluğu hiçe sayma, çalışkanlık.

Ta‘ām (a.i.c.: eṭ‘ime): Yemek, aş.

Tā‘at (a.i.): Allâh’ın emirlerini yerine getirme, ibâdet.

Ta‘ayyün (a.i. ‘ayn’dan.c.: ta‘ayyünât): 1. Meydana çıkma, aşîkar olma; belli olma; belirme.

2. Âyân sırasına girme, itibarlanma, belli başlı adam olma.

Tab‘ (a.i.): 1. Tabîat, huy, yaradılış. 2. Mühür, damga basma. 3. Kitap basma.

Tābān (f.s.): Işıklı, parlak.

Vech-i tābān: Parlak yüz.

Taḍarru‘ (a.i. ḍurū’dan. c.: taārru‘ât): Kendini alçaltarak yalvarma.

Tafṣīl (a.i. faṣl’dan. c. tafṣīlât): Etrâfiyla, etrafı olarak bildirme, uzun zuadıya anlatma, açıklama.

Tagayyür (a.i. ġayr’dan): 1. Değişme, başkalaşma. 2. Rengi değişme. 3. Bozulma, kokma.

Tāġī (a.s.c.: tāġun, ṭuġat): Azgın, isyan eden.

Tahdīs (a.i. ḥudūs’dan. c.: tahdīsât): 1. Söyleme, anlatma, rivâyet etme. 2. Şükür, teşekkür ile bildirme. 3. Hz. Peygamber(sav)’in sözünü tekrarlama. [asıl manası : “görülen iyiliği herkese söyleme”].

Taḥiyyât (a.i. ḥayy’dan): 1. “Allâh ömürler versin!” demeler; selamlar, hayır dualar. 2. Namazın ka‘delerinde okunan “et-taḥiyyâtü” duası.

Tahkikât (a.i. tahkik’in c.): Araştırmalar, soruşturmalar.

Tahliye (a.i. ḥaly’dan): 1. Süsleme, donatma, bezeme, donatılma. 2. **kim**. Bir madde içinde, hassasını veya kokusunu değiştirmek için şeker, baharat veya benzeri gibi şeyler katma.

Taḥrîk (a.i. hareket’dan. c. taḥrîkât): 1. Kımıldatma, kımıldatılma, oynatma. 2. Kışkırtma, azdırma. 3. Yola çıkarma. 4. Uyandırma. 5. **a. gr**. Meczûm (cezimli) bir harfi hareke ile okuma.

Taḥṣîl (a.i. ḥuṣûl’dan): 1. Hâsıl etme, edilme, ele geçme, geçirilme. 2. Vergi veya irat toplama. 3. İlim öğrenme.

Taḥvîf (a.i. ḥavf’dan. c. taḥvîfât): Korkutma, korkuya düşürme.

Tâib (a.s. tevbe’dan): 1. Tevbe eden. 2. **i**. Erkek adı. 3. XVIII. asırda, Lâle devrinde şâirlerin reîsi sayılan şâir.

Tâir (a.s. ṭayerân’dan): 1. Uçucu, uçan. 2. **i**. kuş.

Takvâ (a.i. viḳāye’dan): Allâh’tan korma, Allâh korkusuyla dînin yasak ettiği şeylerden kaçınma.

Ehl-i takvâ : Dînin yasak ettiği şeye sınıksız bağlı kalan veya kalanlar.

Talâk (a.i.): Boşama, nikahlı kadını bırakma.

Tâli' (a.i. tulû'dan): 1. Nişangâhın arkasına düşen ok. 2. Tulû' eden, doğan. **Kamer-i tâli'** : Doğan ay. 3. Tâlih, kismet, kader, baht.

Tâlib (a.s.c.: tûllâb, tulleb, talebe): 1. İsteyen, istekli. 2. i. Öğrenci. [müen. tâlîbe].

Ta'likât: Bir eseri açıklamak üzere o eserin kenarına şerh düşme, not yazma demektir.

Tâmm, tâmmе (a.s.): 1. Bütün, eksiksiz, noksansız; mükemmel, olgun. **Ma'lûmât-ı tâmmе** : Tam bilgi. 2. Kat'î bir zamânı, ortamı bildirir, zamân anlatan zarflara getirilerek mânâyı *kesinleştirir.

Tarh (a.i.): 1. Atma, kovma, bırakma. 2. Dağıtma, bölme, ta'yin. 3. Kurma, tertipleme, düzenleme. 4. **mat.** Çıkarma. 5. **g. s.** Süslemeli desen. 6. Bahçede çiçek dikmek üzere ayrılan yer.

Ta'riq (a.i. 'arq'dan. c. ta'riqât): Dokundurma [sözle-], dokunaklı söz söyleme, taş atma, taşlama, taş.

Taşarruf (a.i. şarf'dan. c.: taşarrufât): 1. Sâhip olma. 2. İdâre ile kullanma, tutum, ekonomi. 3. Artırma, artırılma [para, mal-]. 4. Bir "zevce" muâmelesinde bulunma.

Taşavvuf (a.i. şûf'dan. c.: taşavvufât): Sofulaşma, gönlünü Allâh sevgisine bağlama.

Taşhîh (a.i. şihhât'den. c.: taşhîhât): 1. Sağlığını iade etme, iyiletme. 2. Yanlış doğrultma, düzeltme; yanlış düzeltilme.

Tasliq (a.i. salâqet'den. c.: tasliqât): Musallat etme, sataştırma, sataştırılma. [birini bir başkasına-].

Taşrih (a.i. şarh'dan. c.: taşrihât): Açık açık söyleme, söylenme, açıktan açığa bildirme, belirtme, belirtilme.

Taşra [i.] : 1. Dış, dış taraf, hâriç. 2. Bir ülkenin idâre merkezindeki yerler. 3. Büyük şehirler dışındaki yerler.

Tavdîh (a.i. vudûh'dan. c. tavdîhât): Açıklama, açık anlatma, aydınlatma.

Tayerân (a.i.): 1. Uçma. 2. Havada gaz olma.

Tayy (a.i.): 1. Dürüp bükme, dürülüp bükülme, sarma, katlama. 2. Atlama, üzerinden geçme.

Tayy-i mekân, -ı mesâfe, -ı zemân : Mekânı, mesâfeyi, zamânı atlarcasına geçme. 3. Çıkarma, kaldırma, yok etme, lağvetme.

Tebâr (f.i.): Asıl, soy.

Âli – tebâr (a.f.b.s.): Soyu yüksek; asîl.

Tebâr (a.i.): Yok olma, bitme.

Tebdîl (a.i. bedel'den. c.: tebdîlât): Değiştirme, değiştirilme, baika bir hale getirme.

Teberrük (a.i. bereket'den. c. teberrükât): Mübârek sayma, uğur sayma.

Tebrie (a.i.): (bkz. tebriye).

Tebriye (a.i. berâet'den): 1. Birini temize çıkarma, şüpheden kurtarma. 2. Borçtan kurtarma. [aşl : "tebrie"dir].

Tecdîd (a.i. cidd'den. c.: tecdîdât): Yenileme, yenilenme, tâzelenme.

- Tecellî** (a.i. celâ ve celv'den. c. Tecelliyât): 1. Görünme, belirme. 2. Kader, tâlih. 3. Allâh'ın lütfuna nâil olma. 4. **tas.** Hakk Nûru'nun tesiriyle makbul kulların kalbinde ilâhî sırların ayân olması hali. [zıddı : setr].
- Tecerrüd** (a.i. cered'den): 1. Soyunma, çıplak olma. 2. Her şeyden boş olma, her şeyden uzak olma. 3. **tas.** Her şeyden vazgeçip Allâh'a yönelme. 4. Bekar kalma, evlenmeme.
- Tecessüs** (a.i. cess'den. c.:ecessüsât): 1. Yoklama, araştırma, araştırılma. 2. Bir şeyin iç yüzünü araştırıp sırrını çözmeye çalışma; gözetleme.
- Tecrîd** (a.i. cered'den. c.: tecrîdât): 1. Soyma, soyulma. 2. Ayırma, bir tarafta tutma. 3. **tas.** Her şeyden el ayak çekip Allâh'a yönelme. 4. **fels.** Soyutlama. 5. **fiz.** *yalıtlama. 6. **ed.** Bir şâirin kendini mücerred bir şahıs, yani ayrı bir adam farzederek ona hitâbetmesi. 7. **ed.** Noktasız harflerden *oluşan kelimelerle cümle veya mısra yapma.
- Tedric** (a.i. durûc'dan c.: tedricât): 1. Derece derece, basamak basamak ilerleme; azar azar hareket. 2. **ed.** İfâdenin derece derece yükselmesi.
- Teemmül** (a.i. emel'den. c. teemmülât): İyice, etraflıca düşünme.
Bilâ-teemmül: Düşünmeden, düşünmeksizin.
- Tefâsîr** (a.i. tefsîr'in c.): Kur'ân'ı îzâh eden kitaplar.
- Tefekkür** (a.i. fikr'den. c.: tefekkürât): Düşünme, zihin yorma; düşünülme.
- Tefevvühât** (a.i. tefevvüh'ün c.): Münâsebetli, münâsebetsiz sözler, boş boğazlıklar, dedikodular, cezâyâ çarptırılmasını gerektiren sözler.
- Tefsîr** (a.i. fesr'den. c. tefsîrât): 1. Yorum. 2. Kur'ân-ı Kerîm'in mânâ bakımından îzâhı. 3. (c. tefâsîr) Kur'ân'ı îzâh eden kitap.
- Tefvîd** (a.i.): 1. İhale, sipariş etme, edilme. 2. Dağıtım. 3. Bir gayri menkulü, bilinen bedeli karşılığında, bir kimsenin üstüne bırakma. 4. **tas.** Her şeyi Allâh'tan bekleme.
- Tehevvr** (a.i. hevr'den c.: tehevvrât): Öfkelenme, köpürme.
- Tehzîb** (a.i.c.: tehzîbât): 1.İslah etme, düzeltme; temizleme. 2. Çocu-ğu adam etme.
Tehzîb-i ahlak: Ahlakı düzeltme.
- Teklîf** (a.i. külfet'den): 1. Birinden eziyetli, fakat başkası için faydalı olan bir iş istemek. 2. (c.: teklîfât) içli dışlı olmayan, .ekingen muâmele. 3. Vergi yükleme. 4. *önerge.
- Teklîfî** (a.s.): Mecburi, *yükümlü.
- Tekmîl** (a.i. kemâl'den. c.: tekmlât): 1. Kemâle erdirme. 2. Bitirme, bitirilme, tamamlama, tamamlanma. 3. **s.** Tam, eksiksiz, bütün, hep.
- Tekye** (a.i. vekâ'dan c.: tekâyâ): 1. Dayanma. 2. Güvenme. 3. Tekke.
- Telbîs** (a.i. lebs'den. c. telbîsât): 1. Ayıbını, kusurunu örterek bir şeyi sahtelendirme. 2. Sûret-i Hakk'tan görünerek hîle edip aldatma. 3. Hîle, oyun.
İblîs-i pür-telbîs: Çok hîleli şeytân.
- Televvün** (a.i. levn'den. c.: televvünât): 1. Renkten renge girme, renk değiştirme. 2. Döneklik, kararsızlık. 3. **tas.** Temkîn halinin zıddı.

- Temkîn** (a.i. mekânet'den): 1. Ağırbaşlılık. 2. **hek**. Hastalığın bir yere yerleşmesi. 3. İhtiyat, tedbir.
- Ehl-i temkîn**: 1) Ağırbaşlı; 2) **tas**. televvünden kurtulup huzur ve sükûna mazhar olmuş kimse, kendini yalnız Tanrı yoluna adanmış kimse.
- Tenāsühî** (a.s.c.: tenāsühıyyûn): 1. Ruh göçümüne ait, ruh göçümü ile ilgili. 2. Ruh göçümüne inanan.
- Tenāvül** (a.i. nevl'den): Alıp yeme, alınıp yenilme.
- Tenzîh** (a.i. nüzhet'den. c. tenzîhât): 1. Kusur kondurmama. Kabahat ve kusûru yok etme. 2. Allâh'ın her türlü eksik ve noksandan uzak bulunduğuna ve insan vasfında olmadığına inanma.
- Terbiye** (a.i. rübûv'den): 1. Besleyip büyütme, beslenip büyütülme. 2.*Eğitim. 3. Görgü. 4. Alıştırma. 5. Hafif cezâlandırma. 6. Bâzı yemeklere konulan yumurta, limon, salça, sirke gibi şeyler. 7. Alıştırma [hayvan-]. 8. Araba hayvanlarının dizginleri. 9. Tavsiye; kayırma, koruma.
- Terbiyet** (f.i.). (bkz. terbiye).
- Terdîd** (a.i. redd'den. c.: terdîdât): 1. Reddetme, geri çevirme, geriletme. 2. Geri atma, püskürtme. 3. Tekrar tekrar çevirme. 4. **ed**. Bir fikri iki ihtimalle anlatma; bir sözü muhatabın beklemediği bir sûrette bitirme. (Mesela : “Erbâb-ı teşâür çoğalıp şâir azaldı” mısramı işiten bir kimse, daha birkaç şair varmış zannına düştüğü halde : “Yok öyle değil, şâirin ancak adı kaldı” mısramı duyunca beklemediği bir neticeyi almış olur.)
- Ters** (f.i.): Korku.
- Teshîr** (a.i. sihriyye'den): Zapt ve istilâ etme, ele geçirme, elde etme.
- Teslîm** (a.i. sül. seleme c.: teslîmât): 1. Bir emaneti yerine verme. 2. Bir şeyi yeni sahibine verme. 3. Hakikat olduğunu söyleme. 4. (bkz. itiraf). 5. Dayanamayıp pes etme. 6. **tas**. Kendini Allâh'ın kaderine bırakma. 7. **müz**. Bir saz eserinde, asıl hâne ile mülâzimeyi bağlayan nağmeler olup bu nağmeler her hânedeki tekrâr edilmekle berâber mülâzimeyedâhil edilmez. Eskiden buna “terkîb-i intikâl” de denilirdi. Fakat terkîb-i intikâl'in yalnız hâneleri bağlayan ve az çok tâdilât ile tekrâr edilen nağmeciklere verilen bir ad olup mülâzime ile hâne arasındaki nağmeye tevsi edilmemiş olmak ihtimâli de vardır. 8. Selam verme; selâmetle duâ etme. 9. Âfetten masûn kılma.
- Teşerrûf** (a.i. şeref'den. c.: teşerrûfât): Şereflenme, şeref duyma, şeref bulma; saygı gösterme.
- Teşyî'** (a.i. şeyâ'dan): 1. Selâmetleme, uğurlama. 2. Ramazandan sonra altı gün yani şevvalin birinden altısına kadar oruç tutma.
- Tevâtür** (a.i. vitr'den. c.: tevâtürât): 1. Bir haberin ağızdan ağıza dolaşarak yayılması. 2. Bir hadis-i şerifin bir cemaat tarafından rivâyet edilmesi hâli.
- Teveccüh** (a.i. vech'den. c.: teveccühât): 1. Çevrilme, yönelme, doğrulma. 2. Bir yere doğru hareket etme. 3. Güler yüz gösterme, yakınlık duyma; hoşlanma, sevgi. 4. Nasîp ve müyesser olma.

Te'vîl (a.i. meâl'den c. te'vîlât): Sözü çevirme, söze ayrı mânâ vermeye kalkışma.

Tevsî' (a.i. vüs'at'den. c. tevsî'ât): Genişletme, genişletilme.

Teyakkûz (a.i. yaқаза'dan c.: teyakқuzât): **1.** Uyanma, uykudan kalkma. **2. mec.** Uyanıklık, açıkgozlük.

Tezvîr (a.i. zevr'den. c.: tezvîrât): **1.** Yalan dolan. **2.** Ara bozmak ve bilhassa fenâlık kasdıyla yapılan koğuculuk.

Tîğ (f.i.): Kılıç.

Tîğ-i bürrân : Keskin kılıç.

Tilmîz (a.i.c.: telâmîz, telâmîze): **1.** Talebe. **2.** Çırak.

Tîmâr (f.i.): **1.** Yara bakımı. **2.** Ağaç bakımı. **3.** Hayvanı temizleme, tımar. **4. tar.** Beslediği sipahilerle harbe giden beylere –öşrünü almak üzere- ayrılan arazi.

Tîre (f.s.): Bulanık, kara; karanlık.

Şeb-i tîre : Karanlık gece

Tîre-dil (f.b.s.): Kalbi kara, fena kalpli.

Tîşe (f.i.): **1.** Balta, nacak, külünk. **2.** Keser.

Ṭufeyl (a.i): **1.** Dalkavuk zümresinin pîri sayılan kimsenin adı. **2.** Küçük çocuk. **3.** Yemeğe gelen misafir.

Ṭûmâr (a.i.c.: ṭavāmîr): Tomar, dürülmüş nesne.

Tücâh, tecâh, ticâh (a.i.): Karşı yön, karşı taraf.

U

‘**Ubāb** (a.s.): 1. Pek taşkın, coşkun. 2. Pek taşkın sel suyu.

‘**Ucb** (a.i): Kendini beğenmişlik.

‘**Ūṭ** [i.] : Utanma, ar, hayâ, edeb.

Ut yeri : Edep yeri, avret yeri.

‘**Uḍv** (a.i.c.: a‘ḍā): 1. *organ, vücûdun müstakil parçası. 2. Bir topluluğu, bir bütünü meydana getiren *üyelerden her biri.

Uğur¹ [i.] : 1. İyilik getirdiğine inanılan şey veya belirti. 2. Hayır,bereket, iyilik.
Uğur ola, uğurlar olsun : Yolun açık olsun, selâmetle.

Uğur² [i.] : 1. Yön, yol. 2. [mec.] Gâye, maksat.

Uḥrevî, uḥreviyye (a.s. uḥrâ’dan): Âhirete âit, âhiretle ilgili.

‘**Ulemâ**’ (a.i. ‘âlim’in c.): Âlimler, ilim sâhipleri, *bilginler. [evvelce müderris, kadı gibi ilmiye mensuplarına denirdi].

‘**Ulüvv** (a.i.): Yükseklik, büyüklük, yücelik.

‘**Urefâ** (a.s. ârif’in c.): Ârifler, irfan sahibi kimseler.

***Ūrmaḵ**-ur [g.li f.es.] : Vurmak.

" *Yüz uram ol hazrete.*" (Yunus)

‘**Urûc** (a.i.): Yukarı çıkma, yükselme, ağma.

‘**Urûc-i İsa** : Hz. İsa’nın göğe çıkışı, ağması.

‘**Urûḍ** (a.i. ‘arḍ’ın c.): 1. Arzlar, keyfiyetler, bildirmeler. 2. Ârız olma, gelme.

Uşûl (a.i. aşl’ın c.): 1. Asıllar, kökler. 2. Bir ilmin veya tekniğin asıl mevzûundan önce öğrenilmesi gereken esas, başlangıç bilgi. 3. Başlangıç. 4. Yol, yöntem, tertip, metod, nizam, kâide, düzen. 5. Birinin soyundan gelme kimseler; ana veya baba tarafından atalar.

‘**Uşşâḵ** (a.i. ‘âşık’ın c.): Aşıklar.

‘**Uzlet** (a.i.): Bir yana çekilip kendi kendine tenhada yaşama, yalnızlık köşesine çekilme.

Ü

Üftāde (f.s.c.: üftāde-gān): 1. Düşmüş, düşkün; biçâre. 2. Âşık. 3. i. Kadın adı.

Üfûl (a.i.): 1. Batma, kaybolma, görünmez olma. 2. **mec.** Ölme.

Ülfet (a.i.): 1. Alışma, kaynaşma. 2. Görüşme, konuşma. 3. Ahbaplık, dostluk. 4. Huy etme.

Ümmet (a.i.c.: ümem): 1. Bir peygambere inanıp baüğlanan cemaat, tâife. 2. Bir dille konuşan insanların hepsi.

‘Ünvān (a.i.): 1. Kitap, mecmûa, makale baişlığı. 2. Ad, isim, lakap, san. 3. Şöhret.

Üstād (f.i.): 1. Muallim, *öğretmen; usta, sanatkar. 2. Bir ilim veya sanat alanında üstün yeri olan kimse. 3. Üniversite profesörü. 4. Mason locasının başkanı.

Üştüvāne (a.i.): 1. Direk, içi boş direk. 2. **geo.** Silindir.

V

Vâcib (a.s. vücüb'dan): 1. Terki câiz olmayan, yapılması gerekli. 2. Yapılması şe'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan. [Kur'ân'da zımnî delille emredilen : bayram namazları, adaklar gibi]. 3. **fels.** Zorunlu.

Vađ' (a.i.c.: evdâ'): 1. Koyma, konulma. 2. Tayin etme. 3. Kurma, icad etme. 4. **mant.** Bir şeye ad koyma. 5. Meydana getirme. 6. Duruş, tavır, hareket.

Vâhid, vâhide (a.s. vaḥdet'den): 1. Tek, bir. 2. **i.** Erkek adı.

Vahy (a.i.): Bir fikrin veya bir emrin Allâh tarafında bir peygambere bildirilmesi.

Vakâr (a.i.): Ağırbaşlılık, temkinlilik.

Vakfe (a.i.): 1. Durak, durulacak yer. 2. Hacıların Arafat'ta durmaları. 3. Duraklama ânı.

Vâkı'a (a.i.c.: vâkı'ât): 1. Vuku' bulmuş, olmuş bir iş, gerçek. 2. Rü'yâ, düş. 3. Cenk, savaş. 4. Hâdise, musîbet. 5. Aziz Mahmut Hüdâyi'nin, şeyhi Üftâde'nin sözlerini topladığı bir eseri.

-vân (f.s.): Bakıcı, koruyucu manalarına *bileşik kelimeler yapar. **Bahçe-vân** : Bah.eye bakan, bahçeyi koruyan.

Vârid, vâride (a.s. vürüd'dan. c. vâridîn): 1. Gelen, vâsıl olan, erişen. 2. Bir şey hakkında çıkan, söylenen, olması beklenen, olabileceği düşünülen.

Vaşat (a.i.c.: evâşıṭ): 1. Orta, iki şeyin arası. 2. İkisinin ortası olan şey. 3. Cemiyet muhîti, iç, *ortam. 4. Bel, sırtın alt kısmı.

Vaşıyyet (a.i.c.: veşâyâ): Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.

Vaşl (a.i.): 1. [bir şeyi başka bir şeye] ulaştırma, birleştirme; ulaşma, birleşme. 2. Kavuşma. 3. **gr.** Ulama. 4. **g. s.** Sayfaları yapışan yazılı bir kitabı ayırma san'atı.

Vecd (a.i.): 1. Kendinden geçecek derecede dalgınlık. 2. **tas.** Kendinikaybedercesine ilahi aşka dalma. 3. Aşırı heyecan. 4. Kederlen-me.

Vech (a.i.c.: vücūh): 1. Yüz, surat, çehre. 2. Üst, satıh, düz, yüz. 3. Ön, alın. 4. Üslûp, tarz. 5. Sebep, vesîle, münâsebet. 6. Vâsıta.

Vechen (a.zf.): 1. Bir veçhile, bir sûretle. 2. Bir yönden, bir bakımdan.

Vecih : (bkz. vech).

Vedūd (a.s.): Çok muhabbetli, çok şefkatli. [Allâh'ın sıfatlarından].

Vefât (a.i.): Ölüm, ölme. [yalnız insan hakkında].

Vekîl (a.i.): 1. Birinin, işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse. 2. Vekâlet makâmının en üst âmiri; *bakan.

Velâyet (a.i.): 1. Velîlik, ermişlik. 2. Velî ve ermiş olan kimsenin hâli ve sıfatı. 3. Başkasına sözünü geçirme. 4. Dostluk, sadâkat. 5. **tas.** Allah dostluğu.

Velayet-i 'Âmm: [eskiden] umum mallara ve fertlere şâmil olan velâyet. [Yargıç ve vâli misillü devlet uzuvlarının velâyetleri gibi].

Velâyet-i Hâşşa: huk: [eskiden] husûsî mâhiyeti hâiz olan velâyet [babanın

çocukları ve vasînin kasırlar ve mütevellînin vakıf malları üzerindeki velâyeti gibi]; kamunun canı veya malıyla ilgili olmadan muayyen bir kişinin yararına kurulu olan velâyet.

Veled (a.i.c.: evlâd): 1. Çocuk, erkek evlâd. 2. Oğul.

Vera' (a.i.): Haramdan kaçınma.

Ehl-i vera': Dine bağlı, dindar.

Vesâit (a.i. vâsıta'nın c.): Vâsıtalar.

Vîrân (f.s.): 1. Yıkık, yıkılmış. 2. Kederli, üzgün.

Vird (f.i.): 1.*öğrenci. 2. Mürit.

Vird (a.i.c.: evrâd): Belli zamanlarda okunması âdet olan Kur'ân cüzleri, duâları.

Vişâl (a.i. vaşl'dan): 1. Ulaşma, bitişme. 2. Sevgiliye kavuşma. 3. **müz**. Türk müziğinin en az beş altı asırlık bir mürekkep makâmı olup zamânımıza kalmış nümûnesi yoktur.

Vuşlat (a.i.): 1. Bir şeye ulaşma, yetişme. 2. [sevgiliye] kavuşma. 3. Kadın adı.

Vücûd (a.i.): 1. Bulunma, var olma, varlık. 2. İnsan veya hayvan gölgesi. 3. Ten.

Vücûdiyye (a.i.): **fels.** *karnutanrıcılık, Tanrı varlığını eşyanın varlığından ibaret sayma, **fr. Pantheisme.** [vahdet-i vücûd ile ilgisi yoktur].

Vüs'at (o.i.): 1. Genişlik, bolluk. 2. Para durumu. 3. Boş meydan, fırsat. 4. **mat.** *Genlik.

Y

Yakīn (a.i. yakn'dan): Sağlam bilgi, iyi, kat'î olarak bilme.

Yālmān [s.] : 1. Dik sarp. 2. [i.] Kesici aletlerde keskin taraf veya uç kısım.

Yed (a.i.c.: eyādī, eydī, yüdü): 1. El. 2. Kuvvet, kudret, güç. 3. Yardım. 4. Vâsıta. 5. Mülk.

Yeğ [s.] : Daha iyi, üstün.

Z

Zâhir (a.s.): Parlak [en çok yıldız hakkında].

Necm-i zâhir: Parlak yıldız.

Zâhir (a.s.): Taşkın, coşkun [deniz].

Bahr-i zâhir: Coşkun deniz.

Zâhire (a.s.c.: zevâhir): Parlak, **zâhir**'in müennesi.

Nücûm-i zâhire: Parlak yıldız.

Zalîl (a.s. zıll'den): Gölge.

Zât (a.s.c.: zevât): **1.** Sâhip, mâlik [kadın] (zû'nun müennesi). **2.** Hekimlik terimlerinde hastalık, botanik ve zooloji terimlerinde “-li, -giller” gibi manalarıyla sınıflamalar meydana getirir.

Zebûn (f.s.): Zayıf, güçsüz, aciz.

Zebûnî (f.s.): Zayıflık, acizlik, güçsüzlük.

Zecr (a.i.c.: zücûr): **1.** Önleme, yasak etme. **2.** Zorlama, zorla yaptırma. **3.** Kovma. **4.** Eziyet, sıkma. **5.** Angarya çalıştırma.

Zekâ (a.i.): Saflık, duruluk; hal düzgünlüğü.

Zemâim (a.i. zemîme'nin c.): Kötü, beğenilmeyen haller, yerilmeye layık fena hal ve hareketler.

Zemîme (a.i. zemm'den. c.: zemâim): Zemmedilmeye, yerilmeye lâayık, fenâ, kötü hal ve hareket.

Zemm (a.i.c.: zümûm): Yerme, kınama; ayıplama.

Zemzem (a.i.): Kâbe civârındaki meşhur kuyu.

Âb-ı zemzem : Zemzem kuyusunun suyu.

Zen (f.i.c.: zenân): Kadın.

-zen (f.s.): “vurucu, vuran ,atan, çalan” manalarına gelerek *birleşikkelimeler meydana getirir.

Hande-zen : Kahkaha atan.

Şemşîr-zen : Kılıç vuran, kılıç çeken.

Zenâdika (a.i. zındîk'in c.): Zındıklar, münafıklar, âhirete inanmayanlar.

Zencîr (f.i.): Zincir.

Zerre (a.i.c.: zerrât): Pek ufak parça, molekül.

Zevc (a.i.c.: ezvâc): **1.** Çift, tek karşılığı. **2.** Bir çiftten her biri. **3.** Karı ve kocanın her biri. **4.** Koca.

Zevk (a.i.c.: ezvâk): **1. biy.** Tadım. **2.** Tatma, tat; hoş giden hal, haz. **3. tas.** ma'nevî haz. **4.** Boş vakit geçirme; eğlence, eğlenti, cümbüş, eğlenme. **5.** Güzeli çirkinden ayırdetme kabiliyeti. **6.** Alay etme, eğlenme.

Zevkî (a.s.): Zevke ait, zevkle ilgili.

Zeyn (a.i.): Süs, bezek.

Zeynü'd – dîn: 1. Dîn'in zîneti, süsü. 2. Dilimizde, "zînetin" şeklinde erkek adı olarak kullanılır.

Zıh (f.i.): 1. Elbiselerde kol, yaka vb. yerlerin kenarına dikilen şerit. 2. Kenar çizgisi. 3. Keman yayı kirişi.

Zihâr (a.i.): 1. Karşılıklı yardımlaşma. 2. **huk.** [eskiden] kocanın karısını müebbeden mahremi olan bir kadının bakmak câiz olmayan bir uzvuna teşbîh eylemesi. [câhiliyet zamanında Araplar arasındacârî ve talâk envâından madûd idi. Şerât-ı İslâmiyye tarafından bu nevî talâk men edilmiş ve zecr için zihâr eden kimseye kefâret vazolunmuştur].

Zıll (a.i.c.: ezlâl, zılâl, zülûl): Gölge, **mec.** koruma, sâhip çıkma. **Zıll-ı zâlîl** : Koyu gölgeli.

Zıbağ (a.i.): Cıva.

Zinâ' (a.i.): Nikâhsız çiftleşme.

Zinhâr, zînhâr (f.e.): Sakın! Aslâ, olmaya, aman!

Zirâ' (a.i.c.: zirâ'ât, zür'ân): 1. Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü. [75 – 90 santim arasında değişen şekilleri vardır]. 2. Ay menzillerinden biri.

Zîver (f.i.): 1. Süs, bezek. 2. Erkek adı.

Ziyâde (a.i.c.: ziyâdât): 1. Artma, çoğalma. 2. **s.** Artan, fazla kalan. 3. **s.** Çok bol. 4. **s.** Aşırı, fazla.

Ziyân (f.i.): Zarar, kayıp [kazançtan].

Zulem (a.i. zalmâ ve zulmet'in c.): Karanlık.

Zulm (a.i.): 1. Bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koyma. 2. Zulüm, haksızlık, eziyet.

Zübâb, zübâbe (a.i.c.: zıbbân): Sinek.

Zühd (a.i.): Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibâdete verme.

Zühhâd (a.s. zâhid'in c.): Zâhidler, çok aşırı sofular; kaba sofular.

Zülf (f.i.): 1. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. 2. Sevgilinin saçı.

KAYNAKÇA

- Aclûnî, Ebu'l - Fidâ İsmâîl b. Muhammed; *Keşfü'l - Hafâ ve Müzîlû'l - İlbâs Ammâ İştehere mine'l - Ehâdis alâ Elsineti'n - Nâs*, tah. Eş-Şeyh Muhammed 'Abdulazîz el-Hâlidî Beyrut: Dâru'l - Kütübî'l - 'İlmiyye, 1997, 2 c.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî; *Müsnedü Ahmed*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992 / 1413; 3 c.'de 6 c.
- Aksoy, Hasan, Şemseddîn Sîvâsî, Hayatı, Eserleri ve Mevlidi, (Tenkitli Neşr) Basılmamış Doktora Tezi, İst., 1983.
- Aktan, Hazma, "Âkile", DİA, II, 248-249.
- Ali el-Kârî, Ubu'l - Hasan Nûreddîn Ali b. Sultân Muhammed; el-Masnû' fî Ma'rifeti'l - Hadisi'l - Mevzû'; thk. Abdülfettâh Ebû Gudde; Haleb: Mektebetü Matbû'ati'l - İslâmiyye, 1969, 271 s.
- Ateş, Süleyman, "Cüneyd-i Bağdâdî", DİA, VIII, 119-121.
- Aykaç, Mehmet, "Hilâl b. Ümeyye", DİA, XVIII, 20-21.
- Aynî, Mehmed Ali, *Hacı Bayram Velî*, Sad. H. R. Yananlı, Akabe Yay., İst., 1986, 214 s.
- Azimabadi, Ebu't - Tayyib Şemsülhak Muhammed b. Emir Ali; *Avnû'l - Ma'bûd Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*, Beyrut: Dâru'l - Kütübî'l - İlmiyye, 1998, 7 c.'de 14 c. + 2 c. F.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l - Ârifin Esmâü'l - Müellifin ve Âsârü'l - Musannifin*, (Keşfu'z - Zunûn Zeyli), Milli Eğitim Basımevi, İst., 1945-1947, I-II c.
- Başaran, Selman, "Huzeyfe b. Yemân", DİA, XVIII, 434-435.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Ali; *es-Sünenü'l - Kübrâ*, (Mısır): Dâru'l - Fikr, [t.y.], 10 c.
- Boks, Abdullah, "Arafât", DİA, III, 261-263.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm b. el-Muğîre b. Berdizbeh; *Sahîhu'l - Buhârî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992 / 1413; 2. basım; 3 c.'de 8 c.
- Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen, Meral Yayınevi, İst., tsz. I-III c.
- Canan, İbrahim "Enes b. Mâlik", DİA, XI, 234-235.
- Cerrahoğlu, İsmail, "Abdullâh b. Mes'ûd", DİA, I, 114-117.

-----, "Envârü't – Tenzîl ve Esrârü't – Te'vîl", DİA, XI, 260-261.

Ceyhan, Semih, "Mesnevî", DİA, XXIX, 325-334.

Çavuşoğlu, Semiramîs, "Kadı-zâdeliler", DİA, XXIV, 100.

Dârekutnî, Ebu'l - Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed; *Sünenü'd – Dârekutnî*, 4. bs. (offset), Beyrut: Âlemü'l - Kütüb, 1986. 2 c.'de 4 c.

Demir, Ziya, *İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Matbu ve Yazma Fatıha Tafsirleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1987.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003 (20. baskı).

Doğan, D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, İz yay. İstanbul, 1996.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş'as b. İshâk el-Ezdî; *Sünen-i Ebî Dâvûd*, Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 5 c.

Fayda, Mustafa, "Âişe", DİA, II, 201-205.

Gölpınarlı, Abdülbaki, "İdris-i Muhtef", Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, Ank., 1972, c. XX, s. 40.

Gündoğdu, Cengiz, *Abdülmecid-i Sîvâsî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*, (Basılmamış doktora tezi), Erzurum, 1997.

-----, *XVII. Yüzyılda Tekke – Medrese Münâsebetleri Açısından Sivâsîler – Kadı-zâdeliler Mücâdelesî*, İLAM Araştırma Dergisi, c. 3, sy. 1, (Ocak – Haziran 1998), s. 37 – 72, Erkam Yayınları, İstanbul, 1998.

Hammer, B. J. Von., *Büyük Osmanlı Tarihi*, Terc. Mehmed Ata, Yayına haz: Mümin Çevik, Erol Kılıç, Üçdal Neşriyat, İst., 1990.1-X c.

Harman, Ömer Faruk, "Dâvûd", DİA, IX, 21-24.

-----, "İlyâs", DİA, XXII, 160-162.

Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir el-Hatîb b. Ali b. Sâbit; *Târîhu Bağdâd ev Medeniyyeti's – Selâm*, Beyrut: Dâru'l - Kütübî'l - Arabî, [t.y.], 14 c.

Heysemî, Ebu'l - Hasan Nûreddîn Ali b. Ebî Bekr b. Süleymân; *Mecme'u'z - Zevâid ve Menbau'l – Fevâid*, Beyrut: Dâru'l - Kütübî'l - İlmiyye, 1988; 10 + (3F) c.; (Fihristi 3 cilttir.).

Hocazâde Ahmet Hilmî, *Ziyâret-i Evliyâ*, Dâru'l – Hilâfeti'l – Âliye, İst., 1317 / 1899, 45 s.

Hüseyin, Vassâf Bey, *Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymâniye Kütüb., Yazma Bağışlar, No; 2305 – 2309, I-V c.

- İbn Balaban, Ebü'l-Hasan Alaeddin Ali b. Balaban b. Abdullah, *el-İhsan fî takribi Sahihi İbn Hibban*; thk. Şuayb Arnaut. Beyrut : Müessesetü'r - Risale, 1991, 18 c. (Birlikte: *Sahihu İbn Hibban* / Ebu Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî İbn Hibban.)
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l - Fazl Şehâbeddîn Ahmed; *Fethu'l - Bari bi-Şerhi Sahihi'l - Buhârî*, tahk. Abdulazîz Abdullâh b. Baz, Muhammed Fuad Abdalbâki. (y.y.): Dâru'l - Fikr, [t.y.]; 13 c.
- İbn Huzeyme, Ebu Bekr Muhammed b. İshak b. Huzeyme es-Sülemi, *Sahihu İbn Huzeyme* ; thk. Muhammed Mustafa A'zamî, Beyrut : el-Mektebetü'l - İslamiyye, 1975, 4 c.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid er-Rabei el-Kazvini; *Sünenü İbn Mâce*, Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 2 c.
- İbn Receb, Ebu'l - Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed; *Câmiu'l - Ulûm ve'l - Hikem fî Şerhi Hamsîne Hadisen*; Amman: Dâru'l - Furkân, 1990; 752 s.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemaleddin Abdurrahman b. Ali, *el-İlelû'l - Mütenahiye fî'l-Ehâdisi'l - Vâhiye*, Beyrut : Darü'l - Kütübî'l - 'İlmiyye, 1983. 2 c. (488 s.).
- İnan, Yusuf Ziya, *İslâm'da Melamiliğin Târihi Gelişimi*, Bayramşık Yayınevi, İst., 1976, 292 s.
- Kallek, Cengiz, "*el-Hidâye*", DİA, XVII, 471-473.
- Kandemir, M. Yaşar "*İbnü's - Salâh eş-Şhrezûrî*", DİA, XXI, 198-200.
- , "*Câbir b. Abdullâh*", DİA, VI, 530-532.
- , "*Ebû Hüreyre*", DİA, X, 160-167.
- Kâtip Çelebi, *Mizânü'l - Hak fî İhtiyârî'l - Ahak*, Haz. Orhan Şaik Gökyay, MEB Yay., No: 2122, İst., 1993, 199 s.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l - Müellifîn Terâcimü Musannifî'l - Kütübî'l - Arabiyye*, Yayına haz. Rıfat Rıza Kehhâle, Dimeşk, 1352/1958, I-XV c.
- Kılıç, Mahmud Erol, "*Fusûsü'l - Hikem*", DİA, XIII, 230-237;
- , "*İbnü'l - Arabî*", DİA, XX, 514.
- , "*el-Fütûhâtü'l - Mekkiyye*", DİA, XIII, 251-258.
- Koçkuzu, Ali Osman, "*Aynî, Bedreddin*", DİA, IV, 271-272.
- Koçu, R. Ekrem, "*Abdulmecid Efendi*", İstanbul Ansk., İstanbul Yayınevi, İst., 1946, I, 100.

Komisyon, (Çağrı, Mustafa – Özervarlı, M. Sait – Dönmez, İbrahim Kâfi – Uludağ, Süleyman – Karlığa, H. Bekir), "*Gazâlî*", DİA, XIII, 489-534.

-----, (Çakan, İsmail Lütü –Eroğlu, Muhammed), "*Abdullah b. Abbas b. Abdülmuttalib*", DİA, I, 76- 79.

-----, (Çelebi, İlyas –Uludağ, Süleyman –Kurnaz, Cemal), "*Hızır*", DİA, XVII, 406-412.

-----, (Harman, Ömer Faruk – Uzun, Mustafa), "*İbrâhîm*", DİA, XXI, 266-273.

-----, (Karaman, Hayrettin - Çağrı, Mustafa - Dönmez, İbrahim Kafi - Gümüş, Sadrettin), *Kur'an Yolu*, Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003, I-V c.

-----, (Kurnaz, Cemal –Tatçı, Mustafa), "*İbn İsa*", DİA, XX, 91-92.

-----, (Küçükbaşçı, Mustafa S. – Tomar, Cengiz), "*İbn Asâkir, Ebü'l – Kâsım*", DİA, XIX, 321-324.

-----, (Uzunpostalcı, Mustafa –Yavuz, Yusuf Şevki – Bardakoğlu), Ali, "*Ebü Hanîfe*", DİA, X, 131-145.

Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr; *el-Câmi' li-Ahkâmî'l - Kur'ân*; Beyrut: Dâru İhyâi't - Tûrâsî'l - Arabî, 1985, 20 c.

Kurtuluş, Rıza, "*Heft Evreng*", DİA, XVII, 157-158.

Küçük, Raşit, "*Ebü Saîd el-Hudrî*", DİA, X, 223-224.

-----, "*Abdullah b. Mübârek*", DİA, I, 122 – 124.

Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh el-Asbahi el-Himyeri; *Muvatta Mâlik*; Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 1 c.'de 2 c.

Mehmet Süreyyâ, *Tezkire-i Meşâhir-i Osmânîye (Sicilli-i Osmânî)*, Matbaa-i Âmire, İst., 1311/1893, I-IV c.

Mübârekfûrî, Ebu'l - Ali Muhammed Abdurrahmân b. Abdurrahmân; *Tuhfetü'l - Ahvezî bi-Şerhi Câmi't – Tirmzî*; thk. Muhammed Abdülmuhsî el-Ketebî; Kâhire: Müessesetü'l - Kurtube, [t.y.] m + 10 c.

Münâvî, Zeynüddîn Muhammed Abdurraûf b. Tâcilârifîn b. Ali; *Feyzu'l - Kadîr Şerhi'l - Câmi's - Sağîr min Ehâdisi'l - Beşîri'n – Nezîr*; tash. Ahmed Abdüsselâm; Beyrut: Dâru'l - Kütübî'l - İlmiyye, 1994, 6 c.

Müslim b. el-Haccâc, Ebu'l - Hüseyin el-Kuşeyrî en-Nisabûrî; *Sahîhu'l – Müslim*; Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 3 c.

Nâimâ Mustafa Efendi, *Nâimâ Târihi, (Ravzâtî'l – Hüseyin fî Hülesâti Ahbârî'l – Hafikîn)*, Çev. Zuhûri Danışman, Zuhûri Danışman Yay., İst., 1967, I-VI c.

- Nazmî, Muhammed, *Hediyyetü'l – İhvân*, (İnceleme ve Edisyon Kritikli Metin) Haz. Osman Türer, (Doktora Tezi İkinci Kısım) Ank., 1982, 364 s.
- Nesai, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Ali b. Şuayb; *Sünenü'n – Nesai*, Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 2 c.'de 8 c.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref b. Muri; *Sahîhu Müslim bi-Şerhi'n – Nevevî*; 6. bs., Bulak: Matbaatü'l - Kübra'l - Emiriyye, 1304 - 1305; 10 c.
- Nev'i-zâde Atâî, *Hadâikü'l -Hakâik fî Tekmîleti's - Şakâik*, Neşr. Abdulkadir Özcan, Çağrı Yay., İst., 1989, I-II c.
- Nisabûrî, Ebû Abdillâh İbnü'l - Beyyî Muhammed Hakim; *el-Müstedrek ala's – Sahîhayı*; tahk. Mustafa Abdulkâdir Ata; Beyrut: Dâru'l - Kütübü'l - İlmiyye, 1990; 4 c. + F.
- Ocak, A. Yaşar, "XVII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Dinde Tasfîye (Pürütanizm) Teşebbüslerine Bir Bakış, "Kadı-zâdeliler Hareketi", Türk Kültürü Araştırmaları, c.XIX, Sayı: 1-2, Ank., 1979-1983, 208-225 s.
- Okumuş, Ömer, "Câmî, Abdurrahman", DİA, VII, 94-99.
- Öğüt, Salim, "Evzâ", DİA, XI, 546 – 548.
- Önder, Mehmet, *Mevlânâ Bibliyografyası*, (Yazmalar), Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ank. 1974, I-II c.
- Öngören, Reşat, "İbrâhîm b. Edhem", DİA, XXI, 293-295.
- Özdamar, Mustafa, *Dersaâdet Dergâhları*, Kırk Kandil Yay., İst., 1994, 296 s.
- Özek, Ali, "el-Keşşâf", DİA, XV, 329-330.
- Özel, Ahmet, "Bezzâzî", DİA, VI, 113-114.
- , Hanefî Fıkıh Âlimleri, Ankara, 1990, 209 s.
- Receb-i Sîvâsî Efendi, *Necmü'l – Hüdâ fî Menâkıbtı's – Şeyh Şemseddîn Ebu's – Senâ*, Süleymâniye Ktp., Lala İsmail Kitaplığı, No: 694/2.
- Saklan, Bilal, "Kûtü'l – Kulûb", DİA, XXVI, 501-502.
- Sîvâsî, Abdülmecîd b. Muharrem, *Bîdâ'atü'l - Vâizin*, Süleymâniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, No: 1032 / 2.
- , *Dîvân*, Süleymâniye Ktp., Lala İsmail, No: 453.
- , *Dürer-iAkâid*, Süleymâniye Ktp., Mihrişah Sultân, No: 300 / 1.
- , *Firavun'un İmânına Dair Risale*, Süleymâniye Ktp., Mihrişah Sultân, 294 / 5.

- , *Kazâ ve Kader Risâlesi*, Bâyezid Devlet Ktp. Veliyüddîn Efendi, No: 347.
- , *Letâîfü'l-Ezhâr ve Lezâizü'l Esmâr*, Süleymâniye Ktp., Mihrişah Sultân, No: 255.
- , *Lugat-ı Mesnevi*, Süleymâniye Ktp., Aşir Efendi No: 385.
- , *Mi'yâr-ı Tarîk*, Süleymâniye Ktp. Mihrişah Sultân, No: 300 / 3.
- , *Miskâlu'l-Kulûb*, İstanbul Üniversitesi Merkez Ktp. Türkçe Yazmalar, No: 2311.
- , *Pendnâtne*, Süleymâniye Ktp, Murat Buhâri, No: 326 / 4.
- , *Şerh-i Mesnevi*, MEB. Ank. Genel Kitaplık, No: 683.
- , *Tefsir-i Sûre-i Fatîha*, Süleymâniye Ktp. Şehid Ali Paşa Kitaplığı, No: 1367 / 1; Süleymâniye Ktp. Reşid Efendi, No: 394 / 1; Süleymâniye Kütüphânesi, Hüsrev Paşa, No: 121 / 2; Süleymâniye Ktp. Mihrişah Sultân No: 300 / 2.
- , *'Uddetü'l-Musta'iddin*, Süleymaniye Ktp., Kasideci-zâde, No: 731/2.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûsu'l - A'lâm*, Mihrân Mat. İst., 1311 / 1893, I-IV c.
- Şeyhî Mehmet Efendi, *Vakâyî'u'l – Fuzalâ*, Neşre haz. Abdulkâdir Özcan, Çağrı Yay, İst., 1989, I-III c.
- Tanman, M. Baha, "*Sîvâsî Tekkesi*", D.B.İ.A. Kültür Bakanlığı ve Târih Vakfı'nın Ortak Yayımları, İst., 1994, I / 16 – 17 s., I-VIII c.
- Taşköprülü-zâde, 'İsamüddîn Ebû'l-Hayr Ahmed, *eş-Şekâiku'n - Nu'maniye fî 'Ulemâi'd - Devleti'l - Osmaniye*, İnceleme ve notlarla neşreden: Ahmet Suphi Furat, İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay., No: 3353, İst., 1985.
- Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre es-Sülemi; *Sünenü't – Tirmizî*, Çağrı Yay. İst. 1992 / 1413, 3 c.'de 5 c.
- , *eş-Şemâilü'l - Muhammediyye ve'l-Hasâisü'l - Mustafaviyye*, Talik, İzzed Ubeyd ed-Duâs, Suriye, Halep, 1968.
- Toparlı, Recep, Abdülmecîd, *Sîvâsî Dîvânı*, Dilek Matbaası, Sivas, 1984, 69 s.
- Ukaylî, Ebu Cafer Muhammed b. Amr b. Musa Mekki, *Kitabü'd - Du'afâ*, thk. Hamdi b. Abdülmecid b. İsmail es-Selefi, Riyad : Darü's - Samî'î, 2000, 4 c.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul, 1999, 064 s., (4. baskı).
- , "*Abdülkâdir-i Geylânî*", DİA, I, 234-239.
- , "*Anka*", DİA, III, 198-201.

-----, "*Bâyezid-i Bistâmî*", DİA, V, 238-241.

-----, "*İbnü'l – Fârız*", DİA, XXI, 40-43.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Târihi*, T.T.K. Basımevi, Ank., 1973, I-VIII c.

Üçer, Müjgan, "*Tokat ve Efsaneleri, İnanışları*", Türk Tarihi'nde ve Kültürü'nde Tokat, (Sempozyum bildirisi), 2 – 6 Temmuz 1986, Tokat Valiliği Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, Ank., 1987.

Vâhidî, *Esbâbü'n – Nüzûl*, (nşr. İsâm b. Abdülmuhsin el-Humeydân), Beyrut 1411 / 1991.

Yaman, Ahmet, "*Kenzü'd – Dekâik*", DİA, XXV, 261-262.

Yazıcı, Tahsin, "*Ebû Meyden*", DİA, X, 186-187.

Yurdagür, Metin, "*Ceff*", DİA, VII, 215-218.